

Donald Kihot

Category: Kitapcy, Nukdaýnazar, Publisistika

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Donald Kihot DONALD KIHOT

Demirgazyk Fransiýadan Flamand oblastyna (Flandriýa) çenli aralykda, Demirgazyk Ýewropada birmahallar «Dälileriň günü» baýramy bardy.

Orta asyrlarda her ýylyň 31-nji dekabrynda ýa-da 1-nji ýanwarynda bellenyän bu baýramda däliler okap-ýazyp bilýänleriň tüýsüne girip, olar ýaly bolup, geplemäge çalyşmagy şowhunly güýmenjä öwrülerdi.

«Dälileriň günü» baýramy wagtyň geçmegi bilen Ýewropa ýaýyldy...

«Dälileriň günü» XVI asyrdan Serwantesiň «Don Kihot» eserine aralaşdy. Roman aslynda durşuna dälileriň baýramçylygydy...

Don Kihot – aslyýetinde özüni gahryman saýýan rysar tüýsündäki bir dälidi:

- Hemişe galýusinasıýada gezerdi...
 - Bolup geçýän zady däl-de, öz görmek isleýän zadyny ýeglärdi...
 - Hemmelere we hakykata garşy diňe özüni hakly saýardy...
 - Ol nämäni pikir etse, şolam hakykat bolmalydy...
 - Edermenligini tekrarlap ýörmegi özüne dereje saýardy, özünden başga beýik, özünden başga mizemez, özünden başga güýçli yokdy...
 - Günäni, jogapkärçiligi hemişe özgeleriň üstüne atardy...
 - Özi ýaly (aslynda yok zady) görmeýänleri gorkak hasaplardy...
- Köpbilmişlik syçraýan ýigrençden we gahar-gazapdan doly bu nukdaýnazary bilen Don Kihot söýgülisi Dulsineýany (adamzady) we ýurduny halas ederin öýdýär...
- Özüni we oňa ynananlary lapykeçlige iteren we nädogry ugra gönükdiren boş umytdan başga zat däl di oňky...
- Hem aslynda «Däliler günündäki» her däl ýaly diňe gülkünç!

Ýönekeý hakykat orta çyksa-da, saklanyp ellerine gandal urulsa-da, hakykat bilen ýüzleşesi gelmez, «meni jadyladylar» diýer! Çünki ol, durmuşyň jismanlygyndan gaçyp, aşa hyýaly dünýäniň batgasyna batyp galan şizofrendir...

Ýazgymy Don Kihot bilen başlamagymyň sebäbi, Donald Trampy ýazmak!

• SYÝASY GALÝUSINASIÝA

Bir hepde öň...

ABŞ-nyň üns merkezinde Twitter bardy!

Twitter ilkinji gezek Donald Trampyň twitine ýalňyşdyryjy pikir hökmünde baha berdi we muňa pitiwa etmejegini mälim etdi. Mähelle ördi...

Tramp “dindar gatlaklaryň seslerini tutuşlaýyn ýumdurandygyny” aýdyp, Twitter we beýleki sosial medýa platformalarynyň işini ýapjakdygy barada haýbat atyjylykly jümleleri ýazdy. Hut şol mesele bilen baglanşykly kararnama gol çekilip güýje girjek bolup durka, Minneapolis şäherinde Jorj Floýduň polisiýa işgärleri tarapyndan öldürilmeginiň Facebook-da göni efirde berilmegi jemgyýetçiligiň ünsüni doly başga ugra gönükdirdi... Garşylyklaýyn çykyşlar ýurda ýaýyldy. 31-nji martdan bäri ABŞ-da ýüzden gowrak şäherde bir wagtyň özünde mitingler bolup geçdi... Yzyndan Waşington bilen birlikde on iki uly şäherde köçä çykma gadagançylygy girizildi.

Düýne çenli sekiz adam wepat boldy...

Hem... Bu adatdan daşary günleriň bolup geçýän ABŞ-nyda Donald Tramp sahna çykdy.

Gürrüňsiz, hakykatlar bilen ýüzleşjekdi...

Gürrüňsiz, ol bolup geçýänleri däl-de, öz görmek isleýän zadyny ýegledi...

Gürrüňsiz, jogapkärçiligi özgeleriň üstüne atdy...

Günäkär topalaňlara meçew berýän we guramaçylyk edýän «aşa çepçi toparlardy». «Aşa çepçi» diýýanleriniň arasynda Minnesotanyň häkimi Ýakob Freý (Demokrat işçiler we daýyanlar partiýasyndan) ýaly syýasatçylaram bardy.

Trampyň ýerlikli tutarygy bardy: protestçilere «maska dakmagy ýatdan çykarmaň» diýlipdi! Munuň kowid-19 (koronawirus) bilen baglanşygynyň bardygyny pikirem edenokdy!

Şol wagt onuň ady ýadyma düşdi: garşymyzda “Donald Kihot” bar we hakykatlar diňe onuň galýusinasıýasyndan ybarat!

• SYÝASATYŇ DON KIHOTY

Diňe bir wakany analizläp, Trampa «Donald Kihot» diýip bolmaz. Emma hemmeleriňem bilşi ýaly, bu eýýäm Trampyň näçinji hakykat ýokundysyz täsin çykyşy. Onuň soňky Twitter çekişmesi-de ýazan öňkülerine meňzeş twiti sebäpli döredi!

Işiň özeninde... Don Kihot ispan aristokratiýasynyň göz-gülbanlygyna aýna tutýar...

Eýse Donald Trump?

Ol kapitalizmiň ölüm ýassygyndaky krizisiniň tuwagy dälmi näme?

Amerikan ykdysadyýeti soňky ýigrimi ýylda galkynyp gidibermeýşi ýaly, ýagdaýy hasam ýaramazlaşýar. Meselem... Şweýsariýadaky maliýe guramasy «Credit Suisse» üstümizdäki ýyl amerikan ykdysadyýetiniň 33,5 % pese düşüp, rekord derejede yza gaýdyşlygyň boljagyny çaklaýar. Bu 1945-nji ýyla çenli gidilende iň minimal derejedäki pese düşmä yşarat edýär. Sebäp diýseň amerikan ykdysadyýeti 2008-nji ýylyň maliýe çöküşliginden soň iň ýowuz pese düşmesini 8,4% bilen çäklendirip başarypdy...

Şugünki güne degişli mysal bereýin: ABŞ-da işsizlik derejesi üstümizdäki ýylyň geçen mart aýynda 14,7 %-e ýetdi.

Kapitalizm öz çöküşini hernaçe “COV-19 maskasy” bilen örtmek islese-de, azgyn neoliberalizm amerikan ykdysadyýetine bary-ýogy birküç ýyl dem aldyryp bildi...

Esasy sorag: şindi näme bolarka? Minneapolislil Jorj Floýdyň öldürilmegi bilen ýüze çykan wakalaryň düýp sebäbine düşünip bilmejegimize göz ýetirşimiz ýaly, Donald Kihotyňam meseläni çözüp bilmejegini görüp durus.

Eýse... Diňe Amerikanyň däl, bizleriňem öňümüzde nämeler garaşýarka? Gündelik ownuk-uşak meseleleriň üstünde jedelleşip ýörmegiň deregne, munuň üstünde kelle döwsek has gowy bolmazmyka?

Başymyzdan geçýän zatlar – indi bizi güýmemekden ejiz gelýän

«Däliler gününden» ybaratmy?

Soner ÝALÇYN.

«Sözcü» gazetä, 02.06.2020 ý.

Terjime eden: Guwanç MÄMİLİYEW,
Stambul uniwersitetiniň talyby. Publisistika